

Насред широке равнице

Поводом 250-годишњице
досељења Русина у Куцуру

Н а с р е д ш и р о к е р а в н и ц е

Поводом 250-годишњице досељења Русина у Куцуру

Издавачка кућа
ПРОМЕТ

Организациони одбор 250

Нови Сад, 2013

Садржај

1. НАЗИВ И СТАНОВНИШТВО КУЦУРЕ	7
1.1. Месна канцеларија	9
1.2. Месна заједница	10
1.3. Пошта	13
2. ПРИВРЕДА КУЦУРЕ.....	14
2.1. Пољопривреда	14
2.2. Занатство и савремено пословање	18
3. ВЕРСКИ ЖИВОТ КУЦУРЕ.....	23
3.1. Православна вероисповест	23
3.2. Грkokатоличка вероисповест	25
3.3. Rimokatolička veroisповest	32
3.4. Евангелистичка и реформатска вероисповест	36
3.5. Еванђеоска вероисповест	37
3.6. Јудејистичка вероисповест	38
4. ОБРАЗОВАЊЕ У КУЦУРИ.....	39
4.1. Предшколско образовање	39
4.2. Основношколско образовање	41
4.3. Библиотека	50
5. ЗАШТИТА ГРАЂАНА	52
5.1. Здравствена заштита	52
5.2. Старосна заштита	53
5.3. Организовање пензионера	54
5.4. Каритас	55
5.5. Добровољно ватрогасно друштво Куцура	56
5.6. СУБНОР и СРВС	60
5.7. Ветеринарска служба	61

6. КУЛТУРА	62
6.1. Књижевност	76
6.2. Етнографија	79
6.3. Наука	79
6.4. Преводаштво	82
6.5. Ликовна уметност	82
6.6. Демократизација културе	84
7. ФИЗИЧКА КУЛТУРА	93
7.1. Фудбал	93
7.2. Шах	96
7.3. Рукомет	98
7.4. Стони тенис	100
7.5. Мотоциклизам	101
7.6. Голубарство	102
7.7. Одбојка	103
7.8. Остале спортско-рекреативне активности	103
8. ЛОВ И РИБОЛОВ	104
8.1. Ловачко друштво Соко.....	104
8.2. Удружење спортских риболоваца Смуђ.....	106
9. IN THE MIDDLE OF THE WIDE PLAIN (Summary)	108
ЛИТЕРАТУРА	109

1. НАЗИВ И СТАНОВНИШТВО КУЦУРЕ

Прво помињање Куцуре у литератури бележимо у акту из 1543. године Архиепископије у Калочи, када се о Куцури говори као о недовољно великом месту да би плаћало порез.

У турским тефтерима за Бачку нахију из 1590. године Куцура се помиње као место у коме има 18 кућа чији власници имају обавезу плаћања пореза (Лабош, 49–50).

Према народној легенди у назив места уграђен је одговор „Код цура“. Тај одговор су давали момци на питање „Где идете?“ у тренуцима када су одлазили да посете ћерке рибара у њиховим кућама. „Ко(д) цура“ је временом прешло у српски назив Куцура, а русински Коцур. Русини су назив села идентификовали са речју *коцур* („мачор“) из Карпатског ареала.

На попису српских села из Бачке који је саставио Исидор Србоградски 1733. године налази се и село Куцура. Према том списку, у Куцури је било 65 кућа и 3 свештеника (Стеван Миладиновић, Аврам Гајновић, Кузма Георгијевић) (Лабош, 52–53).

После протеривања Турака из Војводине Бачка, Срем и Банат су биле ретко насељене области и Дворска комора (уред Аустро-Угарске монархије) је у ове крајеве доводила као колонисте Немце, Русине и Словаке. Немци су долазили из Немачког царства, а Русини и Словаки су се само премештали унутар Монархије (Гавриловић, 153).

Пошто је Комора била задовољна Русинима у Крстуру (први досељеници 1745), она је Петра Киша из Крстура упутила у северне крајеве тадашње Аустро-Угарске (жупаније Боршод, Абауј, Земплин, Саболч и др.) да тамо заврбује Русине за село Куцуру: дана 15. маја 1763. године коморски администратор Редл је Кишу издао патент којим му је поверено да из северних делова Угарске доведе око 150 русинских породица уз следеће услове: 1. да сви буду подложници *liberae migrationis* (сељаци који су се, након измирења обавеза, могли слободно пресељавати), русинске народности и унијатске вере, способни за пољске радове у корист државног ерара (добра); 2. у Куцури ће добити простор за куће, али одвојено од других житеља, како би могли вршити своје богослужење; 3. добиће довољно земље и пустару Стуб, а подлегаће истим обавезама као и други поданици; даваће деветину и десетину; 4. Русини морају сами себи да саграде куће по упутству коморског спахилука (господства) од набоја или од цигли; 5. поред земљишта, насељеници ће добити

право на полугодишње точење (крчму), те две године ослобођења од спахијских и јавних дажбина односно пореза. Исте године у Куцуру је дошла 41 породица. Две године касније, 1765. године, Комора доводи још 42 породице из североисточних угарских жупанија (Гавриловић, 163–164; Лабош, 77). Записи у црквеним књигама у Мучоњу (Мађарска) потврђују да је велики број Русина гркокатолика, који су имали право слободне селидбе, из те парохије (Жирош, I, 49).

Попис становника Куцуре крајем 1764. године прављен је посебно за српско, а посебно за русинско становништво. Попис за српско становништво је потписао кнез Атанацко Одачић и сведок Мијат Мануело, а попис за русинско становништво је потписао кнез Јанко Чордаш и сведок Штефан Штефанов. У Куцури је било 66 русинских кућа – 386 Русина у 88 породица, а 57 српских кућа – 391 Србин у 95 породица. Следеће, 1765. године начињен је јединствени попис житеља. Према овом попису у селу има 855 житеља – 494 Русина и 361 Србин. Они су живели у 144 куће (Жирош, I, 95). Коморски провизор у Кули Стефан Несмер у свом извештају од 11. априла 1765. године говори да постоје два учитеља за две вероисповести у Куцури. Српски учитељ је био Стеван Бранисављевић, а русински је вероватно био брат свештеника Осифа Кирде (Гавриловић, 201) – Ферко Кирда (в. одељак 3.2).

Према мапи из 1783. године Куцура има Велику улицу, Велики шор, Врбовац и Нови шор. Курти, Шандор шор и Мађарски шор, тада још нису постојали.

Када су се Срби преселили у Обровац и Шове (данас Равно Село), Куцура је постала искључиво русинско насеље. Крајем XVIII и почетком XIX века из разних крајева Аустро-Угарске досељавају се Немци и Мађари. У записима се нпр. помињу подаци да је за мађарску децу већ 1800. год. (11 година пре оснивања римокатоличке жупе) примљен учитељ и да 1805. године у Куцури живи 31 немачка породица. Већина куцурских Немаца је дошла 1803. године из Пештанске жупаније (из места Харта и Вадкерт) и из околних места (Торже/Савиног села, Врбаса и Секића/Ловћенца) (Lahr, 37). Према попису из 1857. године у Куцури живи 4.165 житеља (2.469 Русина, 1.024 Немца, 578 Мађара и 74 осталих).

Становништво Куцуре је имало доста велики природни прираштај. Број становника се, међутим, кретао у поменутим размерама због поплава, лоше воде и ваздуха, те болести свих врста, од којих су посебно биле опасне три куцурске колере (1831, 1848–49, 1873). Наталитет је код Немаца био најмањи. Период од 90-тих година XIX века до Другог светског рата карактерише иселавање становништва (у САД, Канаду, али и у Срем и Славонију).

Пописи са почетка XX века (Жирош, I, 492) откривају следећи национални састав куцурског становништва:

Нац. Год.	Русини	Немци	Мађари	Срби	остали	свега
1900	2.387	1.131	528	33	12	4.090
1910	2.451	1.022	613	32	11	4.129
1921	2.500	865	496	98	10	3.969
1931	2.812	809	557	48	11	4.237

Пред крај Другог светског рата Немци се скоро исељавају из Куцура. У околностима послератног живљења покренуто је питање колонизације Војводине. Прва група колониста је дошла из Црне Горе у октобру 1945. године (4 породице), друга група из Македоније и Косова у априлу 1946 (21 породица) и трећа из Босне и Херцеговине из подручја Босанске Крупе у мају 1946. године (150 породица). Док је већина породица дошла возом “без возног реда”, породице Душана Вајагића, Илије Вајагића, Гојка Кубета, Милана Гака, Раде Каран и Стојана Гака дошле су својим запрежним колима. До краја колонизације у Куцуру населиле су се укупно 173 породице (959 чланова). Свака је породица добила кућу, земљу и нешто стоке (Клашња, 2006).

Национални састав становништва после Другог светског рата до данас био је следећи:

Нац. Год.	Русини	Срби	Мађари	Остали	Свега
1948	3.068	1.010	603	14	4.704
1953	3.052	1.049	606	15	4.783
1961	2.858	1.302	571	125	4.885
1971	2.787	1.094	400	374	4.655
1981	2.606	1.269	433	379	4.672
1991	2.462	1.499	369	384	4.714

С обзиром да још нису доступни подаци о броју становника у појединим местима преносимо број становника у Општини Врбас према Попису 2011: 23.521 Срби, 7.353 Црногорци, 3.375 Русини, 2.464 Мађари, 836 Украјинци, 549 Хрвати, 286 Словацки, 170 Југословени, 149 Македонци, 121 Немци, 112 Муслимани, 48 Албанци, 46 Руси, 35 Словенци, 15 Буњевци, 13 Бугари, 7 Бошњаци, 5 Румуни, 226 неизјашњени, 452 са регионалном припадношћу – укупно 42.092.

У Куцури је данас око 1.500 домаћинстава.

1.1. Месна канцеларија

Месна канцеларија Куцура, са архивом која досеже у далеку прошлост (до 1777), припада органу управе Општине Врбас. Смештена је у просторијама Месне Заједнице Куцура. Просторије Месне канцеларије су пре реновирања (1989) биле у згради где је данашња читаоница, одн. продавница Idea. Прва “Сеоска кућа” је иначе изграђена 1886. године у центру села поред данашње основне школе (на углу улица Маршала Тита и Ослобођења).

Основна делатност Месне канцеларије тј. матичара је вођење матичних књига – рођених, венчаних и умрлих. Прве матичне књиге са уређеним регистрима отворене су у матичном уреду Куцура 31. августа 1895. године за матични

уред у Сомбору. Матичне књиге су до 1920. године вођене на мађарском језику, а од те године на српском језику, ћириличним писмом.

У периоду од 1895–1920. године матичари су били: Барталан Лусканци, Шандор Јухас и Шандор Сакач. Од 1920–1941. године матичари су били: Славко Манојловић, Стеван Паланачки, Сава Анђелић, Владислав Пољак, Јулијан Сакач, Петар Пап, Петар Колесар, Радивој Маринковић, Лука Макај, Владимир Курилов и Александар Ганци.

У периоду од 1941–1944. године књиге се воде на мађарском језику за матични уред у Кули. Матичари су тада били: Лајош Јакоб, Лајош Рајтл и Елемир Дубан.

У новијој историји (укључујући ту и време кад Куцура, као општина, из састава Кулског среза прелази у састав Врбаског среза 1952/54–1960; Ковач, 48), откад се књиге воде на српском језику, матичари су били: Никола Макаји, Мирон Брундза, Кирил Стрибер, Кирил Планкош, Никола Барат, Мирко Тодић, Добрана Миљанић, а сада Ђура Макаји. Додајмо и податак да је Месна канцеларија до 1964. године, до издвајања Месне заједнице, обављала широки низ послова. Тако је нпр. први месни самодопринос (1959–1961) расписала Месна канцеларија.

1.2. Месна заједница

Месна заједница Куцура основана је 6. априла 1964. године одлуком донетом на Збору бирача. Циљ оснивања Месне заједнице је учешће грађана у организовању и унапређењу комуналних, привредних, социјалних, здравствених и других делатности, у циљу побољшања свакодневног живота. Прва конститутивна седница новоизабраних чланова Савета Месне заједнице Куцура одржана је 15. јула 1964. године у згради званој “Сеоска кућа”, где су биле просторије Месне

Центар Куцуре 1956.

канцеларије – истуреног одељења Скупштине Општине Врбас. Први Савет је имао 15 чланова. За првог председника Савета изабран је Еуген Њаради, дотадашњи председник Месног одбора. Потпуно одвајање Месне заједнице од Месне канцеларије извршено је 1. јануара 1966. године.

Председници Савета Месне заједнице Куцура од 1964–2000. године били су: Еуген Њаради, Милан Блануша, Силвестер Молнар, др Јарослав Макаји, Милан Клашња, Силвестер Бесермињи, Рајко Шолаја, Владимир Сабо, Милорад Вајагић, Стојан Зоричић, Рафаил Русковски, Славомир Русковски, а сада је Јанош Нађфеји. У периоду од 1978–1996. године највиши самоуправни орган на нивоу Месне заједнице била је Скупштина, која је бројала 43 члана, док је Савет у том периоду имао извршно-оперативну функцију. Председници Скупштине били су: Јаков Фејса, Никола Тамаш, Ђула Фараго, Миле Дражић, Данило Колесар, Амалија Стојановић, Јаков Олејар, Миле Праштало, Владимир Сабо Дајко и Милан Грандић. Од 1996. постоји само Савет Месне заједнице, који је преузео ингеренције Скупштине Месне заједнице. Досадашњи секретари Месне заједнице (1965–2000) били су Никола Кучмаш, Силвестер Штефанко, Владимир Хромиш, Ђура Финдрик, Владимир Хорњак, Славица Грандић, Јелена Бесермињи, а сада је Ивана Бесермињи.

Главни извор финансирања Месне заједнице била су средства Месног самодоприноса који је први пут установљен још пре формирања Месне заједнице – 1959. године. Самодопринос је изгласаван на период од 3–6 година.

Одмах по формирању Месне заједнице Куцура прва значајнија инвестиција била је изградња бушених бунара по улицама у селу. Године 1966. било је укупно 13 бунара дубине од 13–130 метара. Друга већа инвестиција била је изградња тротоара који су постављени у свакој улици са сунчане стране.

Две најзначајније и највеће инвестиције остварене у Месној заједници су изградња водовода и изградња путева. Изградња водовода је трајала од 1967–1990. године, када је изграђено 24 км водоводне мреже и 3 бунара за њено напajaње уз 1.400 кућних прикључака. Од 1976–1996. године изграђено је 19 км асфалтираних путева по свим улицама насеља (једино није урађен завршни слој у 3-4 мање деонице у укупној дужини од 1,3 км). Изграђене саобраћајнице су ширине 3,5 м и 6 м.

Од осталих улагања треба споменути и постављање споменика палим борцима, учешће у изградњи нове зграде ОШ Братство јединство (учионички простор) и фискултурне сале (почетак градње 1967), изградњу Здравствене

Оглашавање
бубњем 1960.

станции, дела ниско-напонске уличне струјне мреже, три трафостанице, адаптацију Соколског дома у биоскоп (сада Дом културе Куцура) и др.

Дефиле Куцурске жетве испред Сеоске куће („Општине“)

Месна заједница је организовала 1999. године телефонизацију Куцуре. Куцура данас располаже са централом капацитета 1.600 бројева, док је 1960. године у Куцури било само девет телефонских бројева и то: у Месној канцеларији (1), у Млину Слога (2), у Здравственој станици (2а), Трговинском предузећу Будућност (3), Земљорадничкој задрузи (4 и 6), Млекари Кирила Рагаја (5), Основној школи Братство-јединство (7) и Занатском предузећу Бачка (9).

У време оснивања Месне заједнице у Куцури било је 3.154 уписаних бирача у 2 изборне јединице, а данас их има преко 3.500 у 4 изборне јединице. Избори су се у почетку одвијали у једнопартијском систему, а данас у вишепартијском. Актуелни Савет Месне заједнице Куцура чине: Јанош Нађфеји (председник), Владимир Дудаш (предс. Одбора за пољопривреду), проф. др Михајло Фејса (предс. Одбора за екологију), Јулијан Маљик (предс. Одбора за културу), Дејан Будински (предс. Одбора за младе), Михајло Будински (предс. Одбора за сарадњу са верским заједницама), Дејан Грандић (предс. Одбора за сарадњу са удружењима грађана), Мирослав Салонтаји, Богдан Сердар, Драго Дакић, Зоран Јовановић и Мирко Штрбац. У мандату од 2008. до 2012. године актуелног Савета МЗ Куцура настављени су радови на изградњи канализационе мреже, дограђене две просторије у Домском одељењу Геронтолошког центра у Куцури, реновиране су просторије и опремљено је дечије игралиште у Одељењу Грлица Предшколске установе Бошко Буха, реновирана је зграда Одељења Куцура Народне библиотеке Данило киш, реновирана је зграда Ватрогасног дома, реализован је пројекат одводњавања испред Новог Села, ископан је и опремљен нови бунар за пијаћу воду, изграђено је дечије игралиште у улици Мученика Папуге, обновљен је спортски терен у школском дворишту, постављене су нове табле за кошарку и два рефлектора, изграђен је тротоар у

улици Бранка Ђопића, насут је туцаник у улици Владимира Назора, континуирано се раде акције озелењавања села и формирања ветро-заштитног појаса око села, од 2011. реализују се акције равнања атарских путева, припремљени су пројекти за изградњу амбуланте, капеле и наткривања пијачног простора. Године 2012. изграђена је амбуланта у Куцури, завршене су свлачионице на стадиону ФК Искра, поравнати су атарски путеви, изграђени су санитарни чвор на пијаци, отресишта, део тротоара на несунчаној страни улица, неколико лежећих полицајаца испред школе и на излазу из Куцуре према Змајеву, а поправљани су и путеви у селу и клупе у центру. У овом тренутку финализују се пројекти изградње капеле и реновирања крова ОШ Братство јединство,

Иако је у прошлости Куцуре било неколико експозитура банака (нпр. Беобанке у којој су радиле Злата Финдрик, Меланија Дорогхази, Мира Колесар и Ирина Штрбац и Инвест банке у којој су радиле Злата Финдрик, Ирина Сердар и Мирјана Бесермињи) Савету МЗ Куцура је пошло за руком да на улазу у просторије Месне заједнице обезбеди постављање банкомата АИК Банке.

1.3. Пошта

Прва пошта у Куцури је основана 1. јуна 1866. године. Њена локација је била у центру, у тзв. Сеоској кући. Неколико година касније, уведени су Морзеов телеграф и индукторска централа.

После Другог светског рата пошта је пресељена на место данашње млекаре, а 1972. године на место где је и данас. Те године је извршена аутоматизација телеграфско-телефонског саобраћаја.

Године 1999. постављена је централа са 1.600 телефонских прикључака. Пошта у Куцури је радила као ПТТ јединица Радне јединице Нови Сад, Јавног предузећа ПТТ Саобраћаја

Србија. Писмоносни достављачи били су Ана Лазор, Младен Тубин, Ђура Салонтаји и Мирко Бербер, а сада су Златко Пауновић и Дејан Ђуричић. Шалтерски радници били су Данило Колесар, Еменко Стрибер, Марија Гаврилов, Меланија Макаји, Владимир Боднар, Теодор Шуваков, а сада је Тамара Николић.

Данас су велики део услуга класичне поште замениле савремене технологије (бежична телефонија и интернет).

2. ПРИВРЕДА КУЦУРЕ

2.1. Пољопривреда

О привредном животу Куцуре дознајемо из сачуваних докумената. Према извештају П. Крушпера из 1769. године земљиште у Куцури је сврстано у прву класу. Године 1770. род белих житарица је износио: пшенице 5465 пожунских мерава (1 меров = 61,487 л = 66 кг), јечма 1570 мерава, зоби 1934 мерава. Скоро свака кућа је држала стоку. Пашњака је било довољно. Године 1783. куцурски житељи обрађују 6520 јутара земље (3864 јутра земља за орање, 2656 јутара пашњаци). По податку из 1792. године Куцурани обрађују 151,5 сесија земље (1 сесија = 32 јутра земље за орање и 22 јутра пашњака).

У оно време Куцура је много страдала од великих киша и подземних вода. Њени житељи су због тога стално тражили проширење сеоског атара, смањење дажбина, првенствено превоза коморских производа до удаљених магазина. О величини поплава речито говоре подаци из 1780-тих година: од 1785. до 1787. године под водом је било преко 2200 јутара земље, а 1789. год. је поплављено земљиште 113 домаћинстава. Сељаци су тешко плаћали порез (чак су издржавали и 8 војника и 8 коња у Суботици) и исељавање из Куцуре је била стална појава.

За развој економије (посебно за развој занатства) у Куцури значајно је досељавање Немаца, који су били добро организовани и економски снажни. Као такви били су у могућности откупљивати и укрупњавати обрадиво земљиште.

Година 1827. је историјска за развој занатства у Куцури. Село је те године из Беча добило цеховску привилегију којом се потврђује оснивање мешовитог цеха занатлија: чизмара, ковача, ћурчија, дунђера, столара, кројача, ужара и сапунџија. Друштво занатлија овај датум обележава као датум свог настанка.

Према општем државном попису из 1828. год. од 33 занатлија било је 14 млинара (радили су преко целе године), 2 колара (радили су преко целе године), 7 чизмара (један је радио преко целе године, три по пола године, а три по три месеца), 8 ковача (три су радила преко целе године, а остали по 3-6 месеци), 1 обућар и 1 ткач, који су радили само по три месеца годишње (Gavrilović,

175). У селу су била и 2 трговца. Помиње се и господска крчма (*domus quarterialis*).

Према истом попису, обрадиво земљиште, без парлога, процењено је на 7392 пожунска мера засејаних површина и то прве класе 1232 п. м., друге класе 2484 п. м. и треће класе 3696 п. м. Сточни фонд је био следећи: 1887 оваца, 772 коња, 316 крава, 141 свиња, 43 јунади и 10 волова. У просеку свака кућа има по једну краву, 1-5 оваца, а тек свака пета кућа има свињу.

Године 1878. извршена је комасација земље, која је представљала једну од мера аграрне реформе Аустро-Угарске. На основу новог преме-ра израђени су евиденциони катастарски планови (1880) и утврђене грунтове књиге (1886). Свака породица је добила земљу у једном комаду. Комасација и сегрегација су стимулисали градњу салаша. Крајем XIX века било је око 70-80 салаша и то углавном на удаљености преко 4 км од села. Неке породице су имале и више од једног салаша као нпр. породице Гетли, Листмајер, Стрибер, Чордаш, Олејар-Онда и Сендерак (Барна, РС, 6–9). На списку русинских, немачких и мађарских салаша у куцурском атару налазе се 204 имена власника. Према деловима атара тај број је следећи: на Љешику (14), на Ступи (49), на Лукама (3), на Врбовцу (31), на Кохиљаку (50), на Бари (31), на Пустари (19) и на Угарки/Јарашима (7).

Податак из 1900. год. говори да куцурски атар има 9886 јутара земље. Многи без земље су приморани да раде на салашима, највише као слуге (биреши) на немачким салашима, а многи се опредељују да бољи живот потраже у иностранству, пре свега у Америци.

Значајне промене у економски живот Куцуре уноси Закон о аграрној реформи донет 1946. године. По том закону земља је одузета газдама и црквеним општинама који су имали више од 25 хектара (35 јутара). Она је после одузимања подељена земљорадницима који нису имали земље. Године 1953. максимум земље, према Закону о земљишном фонду, смањен је на 10 хектара (17,5 јутара).

Кошење на везачици поред салаша Вадаскових

Вршидба у дворишту

Године 1946. основана је Сељачка радна задруга Јединство. Поред земље задругара, СРЗ располаже и са друштвеном земљом (180 јутара), коју је добила од Земљишног фонда (Жирош, II, 68). До 1960. године у Куцури су постојале две пољопривредне организације: Земљорадничка задруга и Пољопривредно добро Економија (у почетку, од 1953, као фарма фарма свиња, преко пута садашњег Машинског парка ОЗЗ Куцура). Због лоших резултата рада и тешкоћа у пословању, 1960. године Пољопривредно добро припаја се Земљорадничкој задрузи, тако да у периоду од 1960. до 1975. године постоји једна јединствена организација. У то време Задруга располаже са: 500 хектара земље, 20 трактора, 11 везачица, 4 сејачице, 3 сецера, 1 комбајном, 13 тракторских приколица и другом механизацијом.

Чијање перја

Предење на прелу код Баратових крајем 1930-их

Године 1960. у Куцури је следећи сточни фонд: 979 коња, 1685 рогате стоке, 8131 свиња и 660 оваца. Од посебног значаја за пољопривреду је 1961. година када је ископан Канал Дунав-Тиса-Дунав (првенствено због наводњавања) и изграђене брана и преводница за бродове – “шлајс”.

Копање у Задрузи 1955.

Податак из 1969. године казује да у Куцури те године има 63 мајстора, 8 столара, 6 кројача, 4 зидара, 4 пекара, 6 крупара, 4 берберина и других.

Док је 1971. године друштвени сектор обрађивао 740 хектара са 25 трактора и 10 комбајна, индивидуални сектор је обрађивао 4300 хектара са 250 трактора.

Санкање

Свадба

Поливачи

Године 1976. извршена је реорганизација Земљорадничке задруге, која се уписује у судски регистар као Пољопривредна задруга Куцура. У њеном се саставу налазе Основна организација удруженог рада Економија и Основна организација удруженог рада Кооперација. Од исте године ПЗК послује у оквиру СОУР Пољопривредно-индустријског комбината Врбас да би већ од наредне године пословала у оквиру Радне организације Пољопривреда из Врбаса. Како би се стекла одређена слика о производњи пољопривредних култура, дати си производни показатељи за 1981. и 1990. годину, тј. за период који је за пољопривреду у Куцури један од најбољих.

Засејано (хектара)				Род	
	Укупно уговорено	Површине удружених	Површине уговорених	Укупно (тона)	принос (т/ха)
Жито	430/960	81/160	349/800	1935/4613	4,50/5,05
Кукуруз	1220/991	90/158	1130/ 833	8540/723	7,00/3,50
Шећ. репа	100/254	30/62	70/192	4800/9903	48,00/39,00
Сунцокрет	424/623	67/120	357/503	800/1380	1,90/2,22
Соја	12/10	2/–	10/10	26/8	2,17/0,90
Сирак	100/44	35/15	65/29	660/107	6,60/2,43
Оз. јечам	200/–	40/–	160/–	800/–	4,00/–
Јари јечам	260/40	15/–	245/40	1066/146	4,10/3,65

Доношењем Закона о предузећима, 1990. године, организације из РО Пољопривреда постају самосталне. По Закону о задругарству, донетом исте године, формира се Радна организација, која се трансформише у садашњу Општу земљорадничку задругу Куцура. Директори су били Јанко Пљаскач (до 1997) и Радмила Узелац (до 2005), а данас је Душан Вујичић. Што се тиче друге ОУР, ОУР Економија, она престаје са радом 1990-их година преласком у УДП Тривит млин. Економију су водили Михајло Хорњак, Владимир Хорњак (Земљорадничку задругу, до 1975), Сретен Савкић и Јован Вељковић (Економију). У оквиру Земљорадничке задруге Куцура радила је и Откупна станица млека. Млеко је откупљивала и Млекара Рагаји, која је млеко и прерађивала (Млекара Рагаји је најстарија приватна млекара у Војводини; основао ју је Кирил Рагаји 1927. године).

Године 1993. формира се још једна земљорадничка задруга – Земљорадничка задруга Зрно, која је радила две деценије. Директор ЗЗ Зрно био је Рафаил Русковски.

Посебан значај за развој пољопривреде места има изградња Млина Миком 1996. године власника Милутина Миљанића и Ђурице Ивановића и Мешаоница сточне хране Супермикс 1992. године (заједно са фармом свиња 1997. године) власника Јована и Славомира Русковског.

За привреду Куцуре посебно је значајна Индустрија металних производа Бачка. Бачка је основана 1957. године као Занатско-услужна радионица Ремонт (првенствено за оправку машина и прављење намештаја), која

је у почетку запошљавала четири радника. Директор Ремонта био је Дења Цигањик. Шездесетих година Ремонт мења производну делатност и почиње да производи поцинковане траке, пљоснато гвожђе, лежаје, заптивне шти-тове за лежаје и гумено-техничку робу. Тада мења и назив у ИМП Бачка. Године 1970. добија нову локацију на површини од 5 ха. Производња се одвијала за Индустрију машина и трактора, ИМП Београд и Индустрију котрљајућих ле-жаја из Београда као и Фабрику котрљајућих лежаја из Темерина. Највиши ниво производње је остварен 1989. године када је произведено 5.500.000 јединица гумено-техничких произ-вода и 5.000 тона челичне траке и поцинкова-них громобранских трака. Директори ИМП Бачке били су Јаков Фејса, Мирон Салонтаји, Никола Жуковски и Милан Ратков. ИМП Бачка је запошљавала око 150 радника па престанак рада Бачке представља огроман губитак за ста-новништво Куцуре.

33 Клас Љубомира Тамаша успешно ради и данас.

2.2. Занатство и савремено пословање

По доласку Немаца у Врбас ратарство и сто-чарство престају бити искључиво занимање становништва, јер су десетине колонизованих породица биле занатлије (Мићуновић, 9)

8. јуна 1827. године куцурске занатлије до-бијају цеховску привилегију за мешовити цех. Привилегију је издао угарски краљ Ференц I у Бечу. Цех занатлија су у то време чинили чизма-ри, ковачи, ћурчије, дунђери, столари, кројачи, ужари и сапунџије. Изучавање заната је обично трајало три године. Када су шегрти изучили за-нат, добијали су назив калфе и били су обавез-ни да четири године праксирају како би стекли звање мајстора. Чланови цеха су били Русини, Немци и Мађари. Чланством у цеху занатлије

су стицале право на обављање заната. Године 1932. занатлије Куцуре су примљене у чланство друштва занатлија из Врбаса (Бордаш, 8–9).

Зграда данашњег Дома занатлија је изграђе-на добровољним акцијама после Другог свет-ског рата. На залагање Иринеја Дротара ИМП Бачка и Трговинског предузећа Војводина (који су завршили изградњу и користили просторије) Дом се уступа на коришћење Друштву занатлија 1981. године. Од 1987. године Друштво занатлија делује самостално од Врбаса. Поводом обеле-жавања 170 година цеха занатлија, 1997. године, на Дом занатлија је постављена спомен-плоча и објављена је пригодна публикација аутора Атиле Бордаша и Николе Н. Цапа. У публикацији су, између осталог, објављени и резултати истражи-вања које је Атила Бордаш обавио у Државном архиву Мађарске у Будимпешти.

Према сачуваним таблонима: године 1949. председник Друштва био је Габор Тамаш (сто-лар), секретар Еуген Бесермињи (кројач), а било је 38 чланова; године 1985. председник Друштва био је Данило Сакач (месар), секретар Иринеј Дротар (машинбравар), а било је 39 чланова; године 1997. председник је Иринеј Дротар, пот-председник је Силвестер Русковски (трговац), а било је 49 чланова.

Уколико би се у сагледавање занатских де-латности укључиле и оне делатности које се тичу прерађивања пољопривредних произво-да, може се рећи да се око четвртина куцурс-ког становништва занимала занатским делат-ностима. Значајније занатске делатности и за-натлије у XX веку у Куцури су: ковачи – Петер Лаутенбах, Јакоб Енис, Николај Деметер, Петро Хорњак, Данило Пећко, Реља Лукић, Јулијан Лазор, Владимир Фекете; месари – Дионизије Бесермињи, Јулијан Дорогхази, Силвестер Кањух, Јохан Рот, Карл Рајдл, Драгутин Сакач, Дионизије Иван, Јулијан Вадаски, Онуфри Вадаски; млекари – Петер Клајн, Кирил Рагаји, Иринеј Рагаји; зидари – Петер Химпелман, Саламон Клајн, Шандор Фаркаш, Данило Новак,

Таблон из 1949.

Никола Колошњаји; копачи бунара – Филип Колер, Ђура Салонтаји, Ђура Маљик, Еуген Мученски, Јулијан Ходак; столари – Хајнрих Албус, Лајош Ласло, Габор Тамаш, Кирил Бесермињи, Јанко Тамаш ст.; колари – Данило Дорогхази, Никола Хорњак, Петер Рајдл, Никола Биљна ст., Владимир Дорогхази; Никола Биљна ст., Владимир Дорогхази и Јанко Тамаш ст. су имали и пилану; пекари су били: Јакоб Браухлер, Михаел Шус, Михел Барон, Јохан Шерер, Трајко Грашиновски, Јаким Бесермињи ст.; бербери – Јакоб Тифенталер, Емил Пап, Андри Маљик, Еуген Маљик, Михаљ Фаркаш, Јанко Кучмаш, Јулијан Колошњаји; кројачи – Јакоб Барон, Ђура Планчак, Дионизије Сабадош, Иринеј Фејса, Еуген Бесермињи, Јене Играчки, Јаким Симуновић, Петро Хорњак; обућари – Јохан Тифенталер, Еуген Колесар, Михајло Маљик, Мирон Маљик, Данило Колесар, Јулијан Мученски, Силвестер Хромиш, Кирил Хромиш; молери – Јохан Клајн, Јанош Парацки, Михајло Фејса, Јулијан Хромиш; содари – Јанко Полдрухи, Никола Вадаски, Никола Чордаш, Надица Сендерак; лимари – Франц Лоренц, Николаус Рајдл; ојачари – Јакоб Кек, Шандор Нађфеји; ужари – Никола Хромиш, Хајнрих Роз; фотографи – Петро Губаш, Ђура Губаш, Љубисав Пауновић; машинисти – Георг Вагнер, Еуген Буила, Еуген Брундза, Силвестер Новак, Ђура Нађ; крупари – Михајло Фа, Никола Москаљ, Еуген Зупко, Онуфри Сакач; каменоресци – Еуген

Кочиш, Данило Јухик; пекар – Еуген Чордаш; кудељар Јаков Чордаш; сарач Николаус Хаз; штављач Јанко Кочиш; посластичар Владимир Планкош; фирмописац Ђула Парацки; произвођач металне галантерије Фебронија Дротар; ТВ механичар Јанко Ујфалуши; аутопревозници – Никола Нађ, Никола Арваји; бензинска пумпа Владимира Родића (Ас Родић). Од трговаца најпознатије продавнице су имали: Љубомир Шарик, Бартоломеј Бесермињи Берци, Леополд Гутман, Тома Фејса, Енис Розина, Владимир Чордаш, Јован Калочаји и други.

Машинобраварска делатност из 1980. године крајем 1980-их година прераста у Машинску обраду Дротар Иринеј Куцура (МОДИК). Од 2008. фирма прераста у МОДИК II чији је власник Дротар Андреа. Крајем XX века у самосталном предузетништву истичу се и: бравар-гумар Јулијан Мали; вулканизери – Слободан Крајиновић и Мирослав Хромиш; месари – Данило Сакач ст., Данило Сакач мл. и Мирјана Латинковић; млекар Весна Рагаји Цап; пекар Јаким Бесермињи; грађевинац Јулијан Зупко; зидари: Ивица Павловић и Маринко Бесермињи; пекар Михајло Варга ст.; предузетник Силвестер Русковски, дрвара Мирослава Јапунце; адвокати – Михајло Сабо, Звонко Сабо; сервисер Рајко Сакач, стаклар Мирослав Међеши; снимање камером Нада и Мићо Татић.

Саша и Мирослав Међеши

МОДИК

Иван Губаш